

УДК 338.45

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОЇ СОБІВАРТОСТІ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ

Верхоглядова Н.І.

Академія економічних наук України,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Бородін М.О., Негода А.С.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

У статті розкрито основні складові витрат будівельної організації. Досліджено теоретичні питання собівартості будівельно-монтажних робіт. Визначені основні складові перевитрат за статтями витрат собівартості. Проаналізовано основні фактори зниження собівартості будівельно-монтажних робіт. Обґрунтовано позитивні економічні зміни в роботі організації при правильному підрахунку собівартості.

Ключові слова: економіка будівництва, собівартість, будівельно-монтажні роботи, витрати, будівельні організації, ресурси.

Постановка проблеми. Вартість будівництва будь-якого об'єкта є основним економічним показником не тільки в будівельній галузі та економічній науці, а й у всій економіці країни, що зачіпає інтереси всіх галузей і всього населення країни і конкретного регіону [1, с. 22].

Обчислення собівартості використовується в більшості техніко-економічних розрахунків. Від правильності розрахунку собівартості залежать такі показники фінансової діяльності підприємства як рентабельність виробництва, прибутковість організації, виявлення резервів зниження собівартості, покращення економічного ефекту від впровадження інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою ефективного розрахунку собівартості будівельно-монтажних робіт та управління витрат у будівництві займалися такі науковці як А.Н. Асаул, М.К. Старовойтов, Р.А. Фалтинский та ін.

А.Н. Асаул в своїй книзі «Управление затратами в строительстве» так охарактеризував поняття собівартості будівельної продукції: «*Себестоимость* – один из главных качественных показателей хозяйственной деятельности стро-

ительной организации. Ее снижение оказывает прямое влияние на прибыльность производства и может быть достигнуто за счет сокращения материальных затрат, расходов на оплату труда и накладных расходов на единицу продукции и по производству в целом» [2, с. 26].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ключову роль в успішній господарській діяльності будь-якої організації інвестиційно-будівельної сфери грають витрачені ресурси, а також методи обліку витрат, інструменти їх аналізу, планування, координації, регулювання та контролю [2, с. 8].

Проблема якісного розрахунку собівартості займає важливе місце в економіці будівництва в цілому і є досить актуальною темою для розуміння ефективного використання будівельних ресурсів у процесі виробництва.

Зниження собівартості, з одного боку, один з найважливіших узагальнюючих економічних показників роботи підприємств організації, що відображає результати її виробничої і господарської діяльності. З іншого боку, зниження собівартості є основним фактором утворення планового і надпла-

нового прибутку і джерела коштів для матеріально-заохочення працівників підрядних організацій.

Мета статті. Я взяв за мету детальніше розглянути основні складові витрат будівельно-монтажних робіт та проаналізувати структуру собівартості будівельної компанії ПАТ «Дніпробудіндустрія», що активно веде свою діяльність у м. Дніпропетровськ. Знайти шляхи зниження собівартості будівельно-монтажних робіт для покращення ефективності діяльності організації ПАТ «Дніпробудіндустрія».

Виклад основного матеріалу. Собівартість будівельно-монтажних робіт (далі БМР), виконаних будівельною організацією власними силами, включає витрати на придбання матеріалів, палива, енергії, оплату праці найманих працівників, компенсацію зносу основних фондів, а також витрати, пов'язані з особливостями технології, організації та управління будівельним виробництвом, контролю за виробничими процесами та якістю будівництва об'єктів [2, с. 27].

Основними факторами зниження собівартості є: підвищення продуктивності праці (головним чином на базі індустріалізації будівництва), скорочення тривалості будівництва, економне витрачання матеріальних та грошових коштів і усунення непродуктивних витрат і втрат. Велике значення для підвищення економічності будівельного виробництва мають впровадження нової техніки, поліпшення матеріально-технічного забезпечення будівництва, вдосконалення організаційної структури підрядних будівельно-монтажних організацій, їх укрупнення і спеціалізація, підвищення кваліфікації будівельників.

Аналіз собівартості БМР починають з оцінки її структури, що дозволяє виявити статті або елементи витрат, які найбільшою мірою схильні до змін і зумовлюють рівень витрат в цілому. (рис. 1).

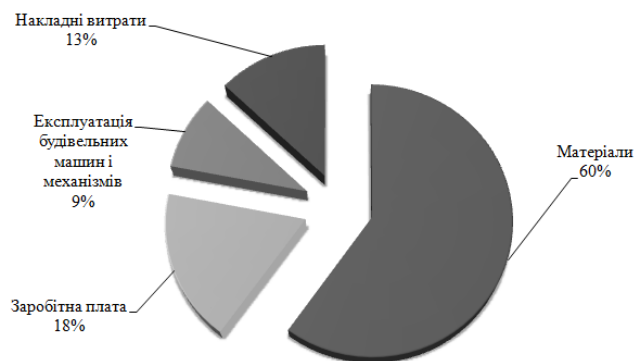

Рис. 1. Діаграма основних статей витрат собівартості БМР

Джерело: [2]

Матеріали. Витрати на матеріали і конструкції мають найбільшу питому вагу в собівартості БМР – близько 60%, в тому числі на основне виробництво – близько 40%. У зв'язку з індустріалізацією будівництва частка цих витрат безперервно збільшується, тому навіть незначні відхилення рівня витрат на матеріали від планового показника істотно впливають на собівартість робіт.

На збільшення цін на матеріали істотно впливають заготівельно-складські витрати. При аналізі витрат на матеріали слід встановити відхилення фактичних витрат по окремих статтях заготівельно-складських витрат, а також від витрат, перед-

бачених у кошторисі. Аналіз виробничо-господарської діяльності дозволяє виділити основні причини зміни собівартості проти плану за рахунок перевитрати (або економії) витрат на матеріали:

- Перевитрата матеріалів по відношенню до виробничих норм за рахунок збільшення їх фактичних витрат;

- Застосування матеріалів вищих сортів, марок і розмірів, ніж передбачено проектом;

- Подорожчання матеріалів через нераціональні перевезення з одних об'єктів на інші;

- Невідповідність планових заготівельно-складських витрат фактичним внаслідок незабезпеченості фронту робіт, зберігання наднормативного запасу матеріалів;

- Збільшення транспортних витрат, що мають найбільшу питому вагу у витратах за цією статтею;

- Перевищення планової собівартості продукції підсобних виробництв.

Заробітна плата. Аналіз витрат за статтею «Основна заробітна плата робітників» полягає у визначенні та оцінці відхилень фактичних витрат від нормативних (або планових) і виявленні причин перевитрат.

На рівні будівельної організації в результаті аналізу причинами перевитрати (економії) фонду зарплати можуть бути:

- Зміна обсягів робіт і розцінок для робітників-відрядників внаслідок перегляду проектних рішень, відступів від нормальних умов будівництва, заміни матеріалів, машин і механізмів, виконання робіт ручним способом, переробки бракованої продукції, виконання операцій, не передбачених проектом, неправильного застосування розцінок;

- Зміна середньогодинних тарифних ставок і відпрацьованого робочого часу внаслідок зміни кваліфікаційної структури робітників-почасовиків, їх чисельності та кількості виходів;

- Зміна доплат внаслідок виплати премій за виконання і перевиконання плану підрядним бригадам по акордних нарядах, доплат за роботу у вихідні та святкові дні, доплат до середнього заробітку робітникам при їх використанні не за професією, оплати цілозмісних і внутрізмісних простоїв, доплат з колективного фонду та ін.;

- Зміна додаткової заробітної плати внаслідок відхилень в оплаті відпусток, часу виконання державних обов'язків; доплат за керівництво бригадами, роботу в нічний час і понаднормово.

Витрати на утримання і експлуатацію будівельних машин і механізмів залежать від специфіки виконуваних БМР. При використанні орендованих машин і механізмів витрати значно вище, ніж при наявності власного парку будівельних машин.

Перевитрата за статтею «Експлуатація будівельних машин і механізмів» може бути викликана через такі фактори:

- незадовільне використання машин на об'єктах будівництва і необгрунтоване збільшення числа витрачених машино-змін через відсутність фронту робіт;

- недостатнє застосування потокових методів будівництва;

- перебої в забезпеченні будівництв матеріалами, деталями, конструкціями, електроенергією;

- незадовільна організація ремонту машин та брак запчастин;

– низька кваліфікація і трудова дисципліна обслуговуючого персоналу;

Збільшення вартості машино-зміни часто обумовлено застосуванням машин не тих типів, марок і потужностей, які потрібні для виконання робіт. Це призводить до неповного використання машин і збільшення витрат на їх експлуатацію.

Накладні витрати. Аналіз накладних витрат проводять в декілька етапів:

1. Розраховують і оцінюють рівень накладних витрат (за кошторисом, планом і фактичний) як відношення їх суми до обсягу БМР. Якщо фактичний рівень вище нормативного і планового, встановлюють причини відхилень. Ними можуть бути неправильне складання кошторису накладних витрат і заниження їх відсотка в договірній ціні БМР, недостатній контроль за формуванням накладних витрат та ін.

2. При наявності кошторису перевіряють відхилення фактичних витрат від кошторисних по кожній групі і статті накладних витрат, встановлюють причини перевитрати, оцінюють резерви економії накладних витрат і намічають конкретні шляхи їх зниження з розробкою заходів, що включаються в план технічного розвитку.

В якості об'єкта дослідження прийнято Публічне Акціонерне Товариство «Дніпробудіндустрія» (далі – ПАТ «ДБІ»). Основна діяльність організації пов'язана з будівництвом промислових і цивільних будинків і споруд.

На початку аналізу поточних витрат підприємства було проведено порівняння величини цих витрат з об'ємом реалізованої продукції. Для цього розглянемо наступний графік (рис. 2).

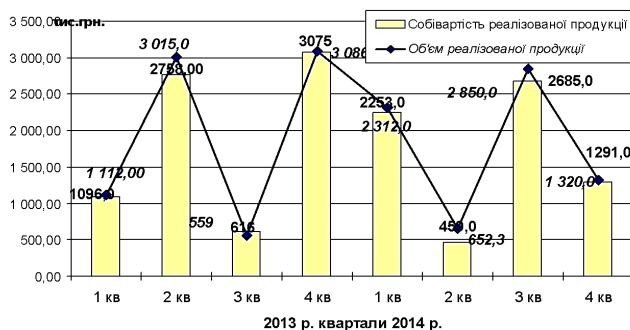

Рис. 2. Собівартість та об'єм реалізованої продукції ПАТ «ДБІ»

Джерело: розроблено авторами

Як видно з інформації, наведеної на рис. 2, об'єм товарної продукції протягом усіх періодів, крім 3 кв. 2013, перевищував собівартість. Сама собівартість мала тенденцію до зростання в 2 і 4 кв. 2013 р. та 3 кв. 2014 р.

Нижче на рис. 3 і 4 подано структуру собівартості продукції ПАТ «ДБІ» у 1 кв. 2013 р. і 4 кв. 2014 р. відповідно.

Висновки щодо структури собівартості ПАТ «Дніпробудіндустрія» такі:

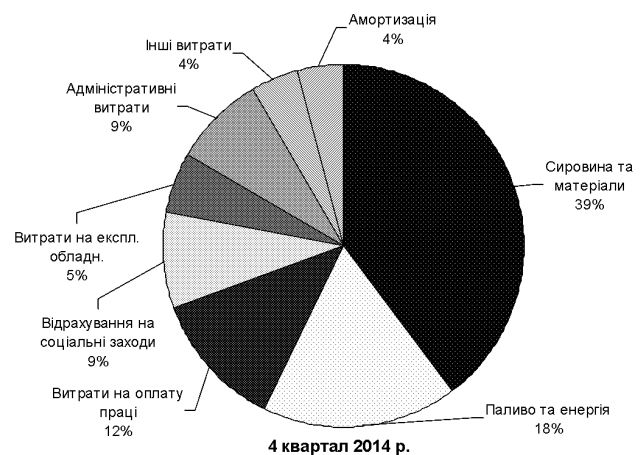
1. В 2014 р. в порівнянні з 2013 р. відбулося збільшення частки таких статей собівартості товарної продукції, як сировина та матеріали, паливо та енергія на технічні потреби, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи. Причинами є інфляція, підвищення цін на паливо та енергію, індексація заробітних плат.

2. Зниження питомої частки в загальній сумі собівартості відбулися по таким статтям: амортизація, адміністративні витрати, витрати на утримання та експлуатацію машин і обладнання, інші витрати. Причинами можуть бути перехід від оренди автопарку до купівлі власних машин і механізмів, зменшення частки загальнопромислових витрат у виробництві.

1 квартал 2013 р.

Рис. 3. Структура собівартості товарної продукції підприємства ПАТ «ДБІ» за 1 квартал 2013 р.

4 квартал 2014 р.

Рис. 4. Структура собівартості товарної продукції підприємства ПАТ «ДБІ» за 4 квартал 2014 р.

Джерело: розроблено авторами

Висновки і пропозиції. Проаналізувавши структуру собівартості будівельно-монтажних робіт, я прийшов до висновку, що зниження собівартості БМР (продукції, послуг) для будівельно-монтажних організацій має важливе значення та полягає в наступному:

1. У можливості збільшення прибутку, за рахунок якого можна розвивати власне виробництво, вирішувати соціальні завдання, стимулювати окремих працівників, виплачувати більші дивіденди засновникам організації.

2. Зниження собівартості робіт може призводити до прискорення оборотності оборотних коштів підприємства в сфері виробництва, особливо в незавершеному виробництві БМР, яке враховується за їх собівартістю.

3. Підвищення конкурентоспроможності продукції, що виробляється.

Список літератури:

1. Вяткин М. Е, Птухина И. С., Мусорина Т. А. Стоимостный инжиниринг инвестиционно-строительной сферы // Сметно-договорная работа в строительстве – 2014. – № 5. – С. 21-28.
2. Асаул А. Н., Старовойтов М. К., Фалтинский Р. А. Управление затратами в строительстве / Под ред. д.э.н., профессора А. Н. Асаула. – СПб: ИПЭВ, 2009. – 392 с.

Верхоглядова Н.И.

Академия экономических наук Украины,
Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры

Бородин М.А., Негода А.С.

Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры

**ПРОБЛЕМА ЭФФЕКТИВНОЙ СЕБЕСТОИМОСТИ
СТРОИТЕЛЬНО-МОНТАЖНЫХ РАБОТ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ
РАЗВИТИЯ СТРОИТЕЛЬНОЙ ИНДУСТРИИ УКРАИНЫ****Аннотация**

В статье раскрыты основные составляющие затрат строительной организации. Исследованы теоретические вопросы себестоимости строительно-монтажных работ. Определены основные составляющие перерасхода по статьям затрат себестоимости. Проанализированы основные факторы снижения себестоимости строительно-монтажных работ. Обоснованно положительные экономические изменения в работе организации при правильном подсчете себестоимости.

Ключевые слова: экономика строительства, себестоимость, строительно-монтажные работы, затраты, строительные организации, ресурсы.

Verhoglyadova N.I.

Academy of Economic Sciences of Ukraine,
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

Borodin M.A., Nehoda A.S.

Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

**COST EFFECTIVE PROBLEM CONSTRUCTION WORKS IN THE CURRENT
DEVELOPMENT OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY IN UKRAINE****Summary**

The article shows the main components of the construction costs. The theoretical question of the cost of construction works. The main components of expenditure overruns cost. The basic factors reduce the cost of construction works. Positive economic changes in the organization at the correct calculation of cost.

Keywords: economy construction, construction costs, construction and installation work, costs, construction companies, resources.